

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

90. An qui proditorie conatur aliquem occidere, si mors non sequatur, gaudeat Immunitate? Et quid dicendum de illo, qui veneno aliquem occiderit, cum quo nulla praecessit inimicitia, secus autem si ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76442](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76442)

ex vi verborum requirit actum consummatum cum effectu subsequuto, ad hoc; vt immunitatem amittat: & ita post dictam Bullam docet Peregrin. de immunit. Eccles. cap. 7. num. 12. Bonacina de legib. disput. 3. quest. 7. §. 5. num. 16. & Farinac. de immunit. cap. 9. num. 145. & 146. vbi asserit, quod hæc opinio hodie secundum Bullam Gregor. omni difficultate caret in illis verbis: *Aut qui proditorie proximum suum occiderit.* vbi clarè requiritur mors sequuta, & idèd se retractat à contraria sententia, quam docuerat in tit. de carcer. quest. 28. num. 45.

RESOL. XC.

An qui proditorie conatur aliquem occidere, si mors non sequatur, gaudeat Immunitate?

Et quid dicendum de illo qui veneno aliquem occiderit, cum quo nulla præcessit inimicitia, secus autem si inimicitia præcessit?

Et quid de illo, qui sclopo à tergo, dormientem, vel per insidias inimicum occiderit, an gaudeat Immunitate?

Et an gaudeat Immunitate, qui aliquem per insidias deducit, et ab alio occidatur, & ille deductus occisus est?

Et explanatur, quid sit homicidium proditorium: Ex part. 6. tit. 1. Ref. 12.

Sup hoc in
ditibus præ-
cedenti vis
Ref. & infra
lege doctri-
nam Ref. 97

§. 1. **A**D hoc dubium negativè respondet Sarpus ap. 5. fol. 47. vbi sic ait. Is quoque qui insidiis & proditorie hominem interimit, non potest à loco sacro defendi. Insidiae verò vocantur quæcunque artes, quibus hominem ita aggredimur, vt incautus & incogitans opprimatur; siquidem defendendi ratio quomodolibet impediatur: quia de re cum Canon in cap. 1. de homicidio clarè decernat, nullus est qui ambigat: quare qui venenum tribuerit, cum homicidij genus insidiosum existat immunitate Ecclesiarum vt non potest; & cuncta ferè homicidia, quæ consultò sunt, qui rectè animaduertent, insidiis quibusdam innexa reperiet: id verò non solum in homicidio perfecto, sed etiam in tentato locum habebit. Hæc ille.

2. Sed contrariam sententiam tenendam esse puto, maxime in terminis constitutionis Gregorianæ: ibi: *Aut qui proditorie proximum suum occiderit?* in quibus clarè patet mortem sequutam requiri. Et licet stando in iure communi Maltrillus decis. 293. num. 10. Peguera decis. criminal. 49. num. 11. Nauarrus in Manual. cap. 21. numer. 21. & alij quos citat Farinacius de immunitate, cap. 9. numer. 14. dixerint vulnerantes proditorie & per insidias animo occidendi, immunitate Ecclesiastica non gaudere, etiam quod vulnerati mors non sequatur.

3. Tamen contrarium dicendum est, vt firmant Doctores, quos ibi citat & sequitur Farinacius numer. 145. Quibus adde nouissimè Alexandram Sperebellum in decisionibus fori Ecclesiastici decis. 22. n. 4. & Ciulinium in controversiis forensibus, cap. 14. numer. 19. & Barbosa de iur. Ecclesiast. lib. 2. cap. 3. numer. 90. Peregrinum de immunitate cap. 17. numer. 13. & alios penes ipsos. Et ratio est quia dicto cap. 1. quod Sarpus pro se citat, loquitur de illo, qui occidit: vnde ex vi verborum respicit actum consummatum cum effectu subsequuto: non enim dicitur occidisse quantum ad homines, & quantum ad factum ipsum qui tentauit occidere, sed frustra.

4. Verum instabis pro Sarpo, & dices dicto cap. 1. de homicidio, quod ipse citat, licet solum dixerit. Si quis per industriam & insidias occiderit proximum suum ab altari esse auellendum, huiusmodi tamen textum relationem habet ad locum Exodi, vbi

Tom. IX.

in eius principio dicitur, *Qui percusserit hominem volens occidere, morte moriatur, &c.* Et deinde subdit quasi, hoc distinguens. *Qui autem non est insidiosus, sed Deus tradidit illum in manus eius, habebit locum, ad quem fugere possit: si autem per industriam, &c.* ab altari est auellendus. Quasi diceret Pontifex. Si quis in percussione hominis insidiis vsus non fuerit, locum habet refugij: at qui percusserit insidiosè volens occidere, vel non obstat, neque pro Sarpo facere quia in dicto cap. 1. solum determinatur excludendum esse ab altari, hoc est Ecclesiæ immunitate priuandum, qui per industriam insidiosam aliquem occiderit: ergo non est extendendum ad vulnerantem insidiosè hac immunitate priuari, cum ex nullo textu iuris Canonici hoc constet; & idèd hac de causa in textu illo non est infera tota lex Exodi, sed solummodo vltima eius pars.

5. Nec, vt supra dixi, aliter dicendum erit post constitutionem Gregorij XIV. vt etiam in terminis iuris communis: nam verba præteriti perfecti in dicta constitutione, & in cap. 1. de homicidio, apposita actum demonstrant perfectum & consummatum, vt patet ex l. 1. §. hac verba, ff. quod quisque iuris, & notat Alciatus in l. verbum erit, n. 1. de verb. signific. & Menochius conf. 97. n. 60. lib. 1. Ergo, &c.

6. Nota etiam, quod in iure communi, Suarez de Relig. tom. 1. lib. 3. cap. 11. num. 14. & alij etiam docent, tentantem aliquem occidere per insidias & proditorie, si mors non fuerit secuta, gaudere immunitate Ecclesiarum: quia ius expressè loquitur de illo qui occidit; vnde ex vi verborum respicit actum consummatum, non enim dicitur occidisse quantum ad homines, & quantum ad factum ipsum, qui tentauit occidere, sed frustra. Et idèd hanc sententiam quia fauet Ecclesiæ immunitati, puto tenendam esse, etiam vt dixi stando in terminis iuris communis.

7. Sed quod asserit Sarpus, occidentem aliquem veneno, non gaudere immunitate; fateor esse communem opinionem: & ita docet Baldus in l. nemo, Cod. de sum. Trinit. Felinus cap. 1. de homicidio. num. 1. Decianus tom. 2. lib. 6. cap. 28. num. 19. Couarruias lib. 2. variar. resolut. capite. 20. num. 7. Maltrillus de indulto, cap. 35. num. 5. Suarez de Relig. tom. 1. lib. 3. capite 11. num. 12. Megalinus in 3. part. lib. 4. cap. 2. quest. 1. num. 18. Gauantus in addit. ad Man. Episc. ver. immunitas Ecclesiastica, num. 10. Bucerus tractat. de homicidio, lib. 1. cap. 4. num. 95. Peregrinus de immunitate, cap. 7. num. 6. Bobadilla tom. 1. lib. 2. capite. num. 74. Castrus Palaus tom. 2. tract. 12. disput. vnic. punct. 9. num. 26. Germonius de Sac. immunitate, lib. 3. cap. 16. num. 63. Farinacius de immunitate, cap. 9. num. 142. Villalobos in summa tom. 2. tractat. 36. difficult. 7. num. 14. Castillo decis. 154. num. 2. Boërius dec. 109. num. 5. Ludouicus Correa relect. de immunit. part. 2. num. 19. Sanchez in opusc. tom. 2. lib. 6. cap. 1. dub. 7. num. 26. & alij penes ipsos. Sed non egemus testibus, vbi adeest declaratio Sacræ Congregationis Concilij, quæ decreuit die 3. Decembris anno 1632. immunitate Ecclesiastica non gaudere, qui committunt homicidium veneno.

8. Sed ego puto (attendas quæso Amice Lector) hanc declarationem Sacræ Congregationis, Concilij intelligendam esse in casu, quo occiditur veneno aliquis, cum quo nulla præcessit inimicitia: quia tunc tale homicidium dicitur & cum ratione proditorium, cum interficiatur homo nihil tale præcauens cum nulla esset præcauendi causa: verum cum quis veneno occidit inimicum, non militat hæc ratio; & idèd puto Ecclesiastica immunitate gaudere: nam tali casu homicidium dici non potest proditorium; quia proditorium tunc dicitur homicidium,

Sup hoc in
Ref. eq.

vbi nullus præcedebat rancor, sed potius simulabatur amicitia; vnu gerendo in corde & aliud in verbistv rectè observat Henricus Bucerus *tractat. de homicidio. lib. 1. capite 3. numer. 16.* & me citato Ciarlinus *in controvers. forens. lib. 1. cap. 116. numer. 21.* Bartolus *in l. re ipiendum, §. delinquant, numer. 1. ff. de pœnis.* Bardus *capite 1. quibus modis feudum amittatur, de vrbibus feudorum.* Gerardus *in suis singularibus, singulari 14.* Angelus Arretinus *§. interdum, numer. 6.* Infitur. *de hæreditatibus qua ab intestato deferuntur.* Lucas de Penna *in l. senium, in fin. item nota mors proditoris delatoribus, lib. 10.* & alij quos citat amicissimus Giurba *consil. 20. numer. 13.* Ambrosinus *de immunitat. cap. 16. num. 3.* Peregrinus *cap. 7. num. 2.* Guazzinus *defens. 1. cap. 38. num. 40.* Afflict. *decis. 265. num. 68. & sequent.* Ergo in nostro casu occidens veneno inimicum, gaudebit immunitate, quia non dicitur illum occidere proditoriè: nam stante inimicitia habebat causam præcauendi, & poterat & debebat sibi præcauere. Quod confirmatur: nam si quis occidat inimicum dormiendo, non priuatur immunitate, vt docet Castrus Palaus *tom. 2. tractat. 11. disputat. vnic. punct. 9. num. 28.* & alij, quare ergo priuandus erit si occidat veneno, cum in vtroque casu quis occidat hominem incautum. Et ideo maximè post constitutionem Gregorianam, quantumcumque per insidias inimicum occidas, gaudebis immunitate siue occidas veneno, siue dum dormit; siue cum sclopo è fenestra, siue à tergo, &c. Quia non quæcumque insidia priuant immunitate; sed insidia, quæ prodicionem constituunt; etenim constitutio Gregoriana solum excludit ab immunitate occidentes proditoriè, sed stante inimicitia insidia non constituunt prodicionem; nam inimicus semper habet fundamentum se præcauendi, atque ad. d. sibi imputare debet, si veneno, vel dormiendo, vel quocumque modo incautus occidatur: & ideo post constitutionem Gregorij, illud dõntaxat dicitur homicidium proditorium, quod sub colore amicitie committitur; scus si ab inimico etiam cum quibuscumque insidiis. Et ita definit Clemens VIII. per Breue ad Archiepiscopum Panormitanum die sexta Februarij anno 1597. & docet Ambrosinus, Peregrinus, Farinacius, quos ego ipse citavi *in part. 1. tract. 1. resolut. 5.* quibus nunc addo Castrum Palaum *vbi supra*, Castillo *decis. 156. numer. 38. & sequent.* Gratianum *disceptat. forens. tom. 3. capite 78. numer. 4. & sequent.* Giurbam *consil. 20. numer. 13. & consil. 60. n. 4.* & alij penes ipsos.

Quæ hic est
sup. Ref. 81.
& ex Ref. 3.
lege §. Hoc
ipsum. & ex
Ref. 58. §.
Sed in. & ex
Ref. 71. §.
vlt.

Sup. hoc sup.
in Ref. 81. §.
vlt. post me-
ditium &c.

9. Ad auctoritatem verò Doctorum asserentium occidentem veneno non gaudere immunitate. Respondeo primò intelligendos esse in occidente non inimicum: vel secundo respondeo illos loqui in terminis iuris communis ante Gregorianam constitutionem: vel tertio dicendum est, vbi adest ratio, relinquendos esse Doctores. Et ita nostram sententiam præter Doctores citatos inuenio etiam docuisse in terminis post hæc scripta visum Alexandrum Sperellum *decis. 23. per totam*, & Nouarium *in summa Bullar. tit. de immunitat. numer. 76.* vbi firmat, quod licet aliquem occidens veneno dicatur proditor, per tradita à Riccio *part. 2. decis. 262.* tamen asserit hoc intelligendum esse nulla existente inimicitia, & sic colore amicitie iuxta terminos definitionis homicidij proditorij & in hoc casu, vt diximus, puto loquutam esse Sacram Congregationem. Et nota etiam hic ex eodem Nouario *n. 80.* salutationes ordinarias non constituere effectum amicitie, vt si quis occidat aliquem, in tali casu dicendus sit proditor, cum salutationes sint signa communia.

10. Notandum est tamen hic obiter, quod Peregrinus *de immunitat. cap. 7. numer. 9.* putat non gau-

dere Ecclesiarum immunitate, qui aliquem per insidias deducit, vt ab alio occidatur: & ille deductus est occisus. Sed, vt verum fatear, verba constitutionis Gregorianæ videntur loqui de illis, vt per se ipsos homicidium proditoriè committunt: am Pontifex sic asserit. Qui proditoriè occiderint, & ideo qui aliquem per insidias deducit, vt ab alio occidatur, non priuabitur immunitate: & talis non propriè & physicè, sed moraliter occidit. Ergo, &c.

11. Notandum est etiam hic obiter à fortiori Ibidem. occidentem inimicum à tergo cum sclopo gaudere immunitate: & ita ex sacra Congregatione Episcoporum in vna Meleuitana die 2. Augusti anno 1619. obseruat Barbosa *de iur. Eccles. lib. 1. capite 3. num. 62.* me citato. Vide etiam Nouarium *in summa Bullar. tit. de immunitat. num. 79. & 82.*

RESOL. XCI.

Virum, si quis veneno occideret aliquem gaudeat Immunitate? Ex part. 1. tract. 1. Ref. 36.

§. 1. **N**on gaudere, docent frè omnes Doctores; *Sup. hoc in tract. 11. cap. 5. quasi 5. r. sol. 5. Megala in 3. part. lib. 4. r. ca. §. Sed quod. & seqq.* Marius Italia *de immunit. lib. 1. cap. 5. §. 5. num. 36.* Ioan. de la Cruz *in direct. conf. part. 1. præcep. 8. quasi 3. art. 2. dub. 1. conclus. 1.* Groff. *rom. 1. lib. 3. conf. vnic. de immunit. Eccles. num. 16.* Villadieg. *in polit. cap. 3. num. 28.* & Bobaldill. *in polit. tom. 1. lib. 2. cap. 14. num. 75.* vbi sic ait: Duda es, si el que mata con veneno le valdra la Yglesia; y digo que nõ, pues el derecho tanto considera las insidias, y traycion por indignas de la inmunidad eclesiastica, y el que recibe el veneno, est seguro, y es mas prodicion matar con veneno, qu con hierro. y assi auunque machos Canonistas tuuieren lo contrario, pe d Boerio, Gigante, y Deciano tienen esta parte, y con mayores fundamentos, y yo lo mismo.

2. His tamen non obstantibus Farinac. *de immunit. c. 9. num. 142.* putat, in tali casu debere Episcopum consulere Summ. Pontif. & iuxta illius responsum se regulare, & excqui. Vide etiam Ioan. de Heuia *in Curia Philip. part. 3. §. 12. num. 6.* Barbof. *in Collect. tom. 1. lib. 3. tit. 49. cap. 9. num. 13.*

RESOL. XCII.

An qui in duello inimicum occiderunt, gaudeant Ecclesia Immunitate? Ex part. 4. tract. 1. Ref. 46.

§. 1. **N**egatiuam sententiam docet Ludouicus *Sup. hoc in Ref. 27. §. Quarto decimo-tertio.* Correa *in relet. ad cap. inter alia, de immunit. Eccles. part. 3. num. 19.* licet mors non sequatur, & Marius Italia *de immunit. Eccles. lib. 1. cap. 5. §. 4. num. 42. & 43.* qui hanc rationem adducit, quia qui duellum permittunt, vel faciunt, dant causam vt loca, in quibus duellatur interdico supponantur, vt patet in quadam consil. Clementis VIII. Sed qui dat causam interdicens Ecclesiam, eius immunitate non gaudet; ergo, &c.

2. Sed hæc opinio non est tenenda, stante Bulla Gregorij XIV. vbi excluduntur tantum ab immunitate Ecclesiarum qui homicidia, vel membri mutilationem in Ecclesiis perperrant, & videtur mihi impertinens velle duellantes cum mutilantibus & occidentibus in Ecclesiis comparare; & cum, vt dictum est, tale crimen non excipiatur in Bulla, necessario sequitur